
ТИПОЛОГІЯ ПОМИЛОК У СТУДЕНТІВ, ЯКІ ВИВЧАЮТЬ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ

УДК 378.147:811.111

Мовчан Л. С. (Movchan L. S.)

Національний університет кораблебудування ім. адмірала С.О. Макарова

Проаналізовані мовні помилки у мовленні студентів, вивчаючих англійську мову, їх характеристики, основні причини їх виникнення.

Ключові слова: типологія помилок, інтерференція, комунікативна компетенція, формування навичок, самоконтроль.

The types and classification of common errors (phonetic, lexical, grammatical) are presented. The main reasons of typical mistakes are analyzed.

Key words: ccommon errors, interference, communicative competence, the formation of skills self-control.

Згідно з вимогами програми метою навчання у вищій школі є формування іншомовної комунікативної компетенції, яка передбачає володіння вміннями усного і писемного мовлення, теоретичними знаннями, умінням правильно використовувати їх в процесі навчання іноземної мови.

У процесі вивчення іноземної мови цілком природно виникнення мовних помилок. При цьому мовні помилки можуть бути фактом інтерференції, що ставить перед педагогом питання про можливість прогнозування її виникнення заздалегідь. Одночасно з виникненням мовної помилки виникає необхідність її корекції.

Помилкою називають "результат неправильної операції вибору мовних засобів іноземної мови для вираження правильно запрограмованої думки" [1]. Виникаючі помилки поділяються на okazіональні і типові. Тип помилок визначає послідовність їх корекції. Здається логічним в першу чергу виправляти типові помилки, тому що вони виникають в рамках мовної та мовленнєвої компетенції, а процесуальні (оказіональні) помилки носять епізодичний характер.

Аналіз наукової літератури дозволяє узагальнити причини мовних помилок у залежності від джерела їх виникнення. Це лінгвістичні причини, екстралінгвістичні причини, а точніше, неправильні методичні дії, сукупність лінгвометодичних причин. За спостереженнями М.В. Баграмової, причинами виникнення мовних помилок можуть бути також процеси взаємодії мов-міжмовна інтерференція і зверхгенералізація. Типові помилки при вивченні англійської мови визначаються по наступних рівнях:

- фонетичному;
- лексико-семантичному;
- лексико-граматичному.

Наш досвід дозволив виявити мовні помилки у мовленні студентів, їх якісні характеристики і визначити основні причини їх виникнення: відсутність необхідних знань, недостатня сформованість мовленнєвих навичок.

Помилки, викликані несформованістю мовленнєвих навичок, носять типовий характер, що свідчить про недоопрацювання навчального матеріалу через недостатній обсяг тренувальної роботи в застосуванні його у мовленні, зокрема в типових ситуаціях навчального процесу.

Помилки на фонетичному рівні виникають в результаті неправильного ототожнення фонетичних засобів, що впливають на значення слова в різних мовах при недотриманні звукових і інтонаційних відмінностей мов або слова, що мають корелюючи когнати у різних мовах або інтернаціональні слова.

Наприклад, деякі помилки в артикулюванні звуків, сприймання та відтворення звуків [e, æ, ə, i, i:] характеризується високим ступенем інтерференції. Студенти автоматично переносять навички вимови цих звуків з рідної мови в англійську, що призводить не тільки до появи акценту в мовленні, але й до помилок на рівні змісту.

Значні труднощі при засвоєнні викликають звуки, які не мають аналогів у рідній мові студентів (наприклад [w, r, ŋ, θ, ð]), ці звуки вимагають від викладача посиленої уваги та спеціального тренування в різноманітних вправах.

Помилки на лексико-семантичному рівні включають:

- неправильний вибір синонімів (hard – difficult, do – make, too – either);

- неавтентичність лексичних одиниць (homework – homework);
- незнання семантики лексичних одиниць (at first – first);
- "фальшиві друзі" перекладача (aspirant, clay, complexion, Dutch, fabric, familiar, list, magazine, troops).

Помилки на лексико-граматичному рівні виникають на морфологічному підрівні і підрівні структурної сполучуваності.

До деякої міри природа цих помилок обумовлена типологічними розходженнями англійської та рідної мов, що також вимагає особливої уваги і посиленого вправлення для їх подолання. Так, неправильне вживання артиклів у мовленні студентів викликане відсутністю в українській мові морфологічних засобів вираження категорії детерміновості, яку передають означений і неозначений артиклі в англійській мові. В українській мові ця категорія передається за допомогою лексичних засобів.

Типичними граматичними помилками являються недотримання уживання часів, неправильне утворення питальних речень, порушення порядку слів, неправильне вживання інфінітиву замість герундія та інші.

Аналізуючи характер помилок самостійно або за допомогою викладача, студент може в деякій мірі прогнозувати виникнення інтерференції, оскільки саме ці помилки є конкретно її проявом. Аналіз наукової літератури дозволяє виділити три основні теорії можливості виправлення помилок.

1. Згідно першої теорії, звернення уваги на виникнення помилок і постійна їх корекція можуть викликати у студентів страх, знизити їх самооцінку та мотивацію до продовження вивчення і в результаті перешкодити реалізації комунікації.

2. Інша теорія, навпаки, закликає звертати пильну увагу на помилки і виправляти їх, попереджаючи тим самим їх подальше закріплення на рівні навика за принципом умовного рефлексу.

3. І нарешті, остання концепція полягає в тому, що виправлення помилок залежить від ситуації і різних критеріїв, тобто носить вибіркового характер.

Методика корекції помилок також безпосередньо залежить від концепції навчання, на якій ґрунтується викладач. При когнітивному підході корекції

помилки відводиться провідна роль, тому що саме сформована мовна компетенція, граматично правильна мова є метою навчання. При комунікативно-орієнтованому навчанні виправленню помилок надають менше значення, тому як основна увага приділяється змісту мовлення та формування комунікативної компетенції.

Викладач може по-різному реагувати на виникнення помилок, застосовувати різні методики їх усунення у залежності від цілей і умов навчання. При цьому він може ґрунтуватися на різних принципах роботи з помилками.

Ми дотримуємося теорії С.П. Кордера, заснованої на виборчому характеру виправлення помилок і вважаємо, що виправлення помилок викладачем в першу чергу повинно бути спрямоване на формування у студента подальшого самоконтролю, при цьому зовнішній контроль повинен зменшуватися з формуванням самостійності студента. Саме тому більша частина вправ повинна бути спрямована на розвиток самоконтролю та самостійної роботи.

Самоконтроль складається з двох етапів: етап формування внутрішньої схеми мовленнєвої дії та етапу формування механізму порівняння.[5] За твердженням І. А. Зимної, сформування механізму самоконтролю є компонентом мовного навичу і одночасно з цим наділяє студента відповідальністю за реалізацію власної мовної діяльності. Методистами встановлено, що залучення механізму самоконтролю значно зменшує кількість помилок в мові студентів у процесі оволодіння іноземною мовою у порівнянні з роботою викладача з корекції помилок.

Необхідність самостійної роботи завжди визнавалася вченими-методистами та практиками. Кращим вважається створення такої навчальної ситуації, при якій активізується рефлексивно-оціночна діяльність самих студентів. Це реалізується на практиці через формування ситуації, при якій сам студент повинен проаналізувати помилки і самостійно оцінити значення її впливу на процес вивчення іноземної мови. Саме таким чином відбувається не проста механічна корекція помилки, та одночасно з цим, розвиток самостійності, критичного мислення і загальний розвиток мислення студента.

Таким чином, методика усунення мовних помилок при вивченні іноземної мови має обов'язково припускати самоконтроль з боку студента.

Література:

1. *Будренюк Г.М., Григоревский В.М.* Языковая интерференция и методы ее выявления. Кишинев: Штиинца, 1978.
2. *Баграмова Н.В.* Лингводидактические основы обучения второму иностранному языку. СПб., 2005.
3. *Балясникова Н.С.* Природа и типология ошибок при изучении английского языка как второго иностранного при первом испанском.
4. *Bayley N.* On the growth of intelligence // Amer. Psychol. 1955. V. 10.
5. *Гопонова С.В.* Типологія помилок у мовленні майбутніх учителів на уроках англійської мови. – Іноземні мови №4, 2009.
6. *Зимняя И. А., Китросская И. И., Мичурина К. А.* Самоконтроль как компонент речевой деятельности и уровни его становления // Общая методика обучения иностранным языкам / Сост. А. А. Леонтьев. М., 1991.